

RURALACTIVA
EMPREDORIA RURAL

FOMENT DE L'ESPERIT EMPREDOR AL MÓN RURAL A TRAVÉS DE L'EDUCACIÓ

Organitza/Coordina:

**Fundació del
Món Rural**

RURALACTIVA
EMPREDORIA RURAL

Col·labora:

Observatori d'Educació
Rural de Catalunya

Amb el suport de:

**Generalitat
de Catalunya**

INICIA:

per la creació
d'empreses

UNIÓ EUROPEA

Fons Social Europeu

Per part de la Generalitat de Catalunya donen suport al projecte: Departament d'Economia i Finances i Departament de Treball - Direcció General d'Economia Cooperativa i Creació d'Empreses.

Per part de la Generalitat de Catalunya col·laboren en el projecte: Departament d'Educació i Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural.

Objectius

- Incloure el foment de l'esperit emprenedor en el currículum de l'escola primària i secundària rural.
- Implantar a les escoles rurals de primària un programa didàctic que fomenti l'emprenedoria. Prendre com a base el projecte *Emprendre a la Meva Escola (EME)*.
- Difondre i transferir el projecte al màxim de centres escolars rurals.

Antecedents

El llibre Verd "*El espíritu empresarial en Europa*" realitzat per la Unió Europea el 2003, cita la necessitat d'impulsar el foment de la iniciativa emprenedora entre la població, i en particular entre els estudiants. El llibre Verd defineix l'esperit empresarial com una actitud en la que es reflexa la motivació i la capacitat de l'individu, independent o dins d'una organització, a l'hora d'identificar una oportunitat i lluitar per ella per produir un valor nou o un èxit econòmic. Cita també que "l'educació i la formació haurien de contribuir a impulsar l'esperit empresarial, fomentant una actitud favorable, la sensibilització cap a sortides professionals com empresari i les seves competències".

Donats els reptes que encara estan per assolir en els territoris rurals referents als serveis bàsics i al despoblament progressiu que pateixen aquestes zones, fomentar l'emprenedoria en les zones rurals catalanes ha de contribuir a dinamitzar la seva activitat econòmica, a crear noves empreses i en conseqüència a oferir un major ventall de serveis que incrementarà la qualitat de vida de la població rural i ajudarà a mantenir-ne la població existent i ha atraure nous residents. També ha de contribuir a nivell social, formant un capital humà per a fomentar el treball per i en la comunitat local.

Una estratègia de futur bàsica, doncs, és el foment de la cultura i actitud emprenedora entre els més joves a través de l'educació, vinculant-ho amb el coneixement de l'entorn, afavorint així la identificació i l'arrelament de la població que habita en territoris rurals.

RuralActiva i el foment de l'emprenedoria a l'educació primària rural

Com s'ha comentat, un dels reptes més importants que han d'afrontar els territoris rurals és el despoblament progressiu que pateixen part dels seus municipis degut, entre altres coses, a la manca d'oferta laboral qualificada en diferents sectors d'activitat. Per pal·liar aquesta baixa oferta laboral qualificada cal afrontar el problema des de la base i encoratjar l'esperit emprenedor des de les edats més petites a les més grans, en aquest ordre. Per tant, el projecte RuralActiva comença fomentant l'esperit emprenedor en el currículum educatiu de primària. És evident que cal incorporar el foment de l'esperit emprenedor a totes les edats dels cicles formatius dels i les alumnes però entenem que cal començar per la base. D'aquesta manera, l'alumnat que entri en

la fase educativa secundària ja tindrà certs coneixements que li facilitaran el seu aprenentatge en clau emprenedora.

El currículum d'etapa de l'educació primària i secundària, inclou el concepte de "competències bàsiques" dins els components del currículum i fixa l'adquisició de les competències per part de l'alumnat com a referent bàsic de l'acció educativa de cada equip docent d'etapa. Podem classificar les competències bàsiques de la següent manera:

Quadre: Competències bàsiques.

COMUNICATIVES	1- Competència comunicativa lingüística i audiovisual. 2- Competència artística i cultural
METODOLÒGIQUES	3- Tractament de la informació i competència digital. 4- Competència matemàtica. 5- Competència d'aprendre a aprendre.
PERSONALS	6- Competència d'autonomia i iniciativa personal.
CONVIURE I HABITAR EL MÓN	7- Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic. 8- Competència social i ciutadana

Font: Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

Una d'aquestes competències és la de l'autonomia i iniciativa personal (és en la ue es treballa l'adquisició de la consciència i l'aplicació d'un conjunt de valors i actituds personals interrelacionades, com la responsabilitat, la perseverança, el coneixement de si mateix i l'autoestima, la creativitat, l'autocrítica, el control emocional, la capacitat d'elegir, d'imaginar projectes i portar endavant les accions, d'aprendre de les errades i d'assumir riscos). Entenem que és en aquesta competència que cal incloure el foment de l'esperit emprenedor i promoure l'aprenentatge de capacitats i habilitats emprenedores per part de l'alumnat.

Per poder dur a terme el foment emprenedor a l'educació primària és necessari que els centres educatius realitzin el seu projecte educatiu de centre pensant i incorporant, si ho creuen oportú, alguna activitat per tal de fomentar la iniciativa emprenedora entre el seu alumnat. En aquest sentit la realitat de l'escola rural i en especial de les ZERs (zones escolars rurals) és un espai idoni per dur a terme aquest projecte, degut, principalment, a l'experiència adquirida després d'anys de treball col·lectiu i en xarxa, la base perfecta per treballar de manera transversal l'emprenedoria a les zones rurals.

El projecte "Emprendre a la meva Escola" (EME) i el treball cooperatiu

"Emprendre a la meva Escola" és un projecte dissenyat per fomentar la cultura emprenedora a l'Educació Primària a través de diferents propostes didàctiques i activitats adreçades a l'alumnat. L'objectiu final és desenvolupar actituds i habilitats emprenedores entre l'alumnat, començant des dels primers anys d'escolarització, per ajudar a desenvolupar les potencialitats de contribució a la millora social de les persones i que això ens porti a una integració social més eficaç i satisfactòria.

L'origen del projecte el trobem al Principat d'Astúries, a l'empresa Valnalón, depenent de l'administració asturiana, que el va començar a aplicar a les zones rurals asturianes fa 16 anys, degut, principalment, a la poca varietat d'ofertes laborals existents en una comunitat que tradicionalment havia depès de la mineria i que quan el sector va anar a la baixa va enfonsar socioeconòmicament la zona. L'experiència de l'empresa Valnalón arriba al punt d'estar reconeguda com a bona pràctica en el foment de l'emprenedoria a nivell europeu. La Direcció General d'Empresa de la Comissió Europea, en el document anomenat Final Report of the Expert Group "Education for Entrepreneurship", anomena el Principat d'Astúries com un exemple europeu de programes d'emprenedors en el sistema educatiu dut a terme per un govern regional.

El desenvolupament del projecte es basa en l'aprenentatge directe de l'alumnat, que aprèn el funcionament empresarial d'una manera real:

Durant el curs escolar l'alumnat crea i gestiona una cooperativa en la que fabriquen productes que posteriorment es venen en un mercat/fira del seu poble un cop a l'any. El conjunt d'activitats que poden desenvolupar-se a l'aula (com l'observació i l'exploració de l'entorn, la planificació i l'organització de la feina, la realització de diferents tasques, l'assumpció de responsabilitat i la presa de decisions) fan possible l'adquisició d'aprenentatges significatius, útils per al desenvolupament personal i professional dels participants, que contribueixen, a més, al desenvolupament de l'autonomia i la iniciativa personal.

No cal deixar de banda, que dur a terme aquest projecte a l'aula fomenta especialment el treball en equip i, sobretot, la presa de decisions en grup.

Quadre: Fases del projecte EME a les aules.

Fase	Descripció
Neix un emprenedor/a.	Descobriments de les capacitats personals.
Neix una empresa.	Generar idea de negoci, escollir forma empresarial i constitució (aportació de capital i càrrecs, tràmits i gestions, etc.).
Tirem endavant!	Imatge corporativa, publicitat i comunicació.
Aquesta empresa val molt.	Comptabilitat de l'empresa (llibre comptable, tresoreria, etc.).
Amb el cap i les mans.	Tècniques i models de fabricació.
La venda i els resultats.	La venda, des de la preparació del punt de venda fins al tracte amb el client, tràmits i gestions, etc.
Criteris de seqüenciació.	Procés de presa de decisions.

Font: elaboració pròpia.

El sentit seqüencial del projecte –des de la descoberta de capacitats, passant per la creació i gestió d'una cooperativa educativa, fins a la valoració dels resultats- està basat en la recerca d'una manera diferent de treballar amb les i els alumnes de Primària, aprofitant les competències bàsiques que no s'han d'entendre com a complementàries, sinó com a innovadores i integrades en el currículum. A més, aquests continguts emprenedors han d'incorporar-se al procés educatiu a partir d'un enfocament global, integrats en els diferents blocs de les diferents àrees que componen el currículum de l'Educació Primària.

A mode d'exemple, a l'hora de gestionar una cooperativa cal aplicar coneixements de matemàtiques i comptabilitat per quadrar la tresoreria i fer el balanç econòmic, cal aplicar coneixements en plàstica per dissenyar la imatge corporativa i el màrqueting de la cooperativa i cal aplicar coneixements en expressió oral per exposar i difondre el projecte que cada escola (cooperativa) vol dur a terme.

El projecte proposa una metodologia on l'alumnat és protagonista i centre del seu propi aprenentatge. Es basa en un treball a partir de la pràctica on l'aprenentatge és actiu, cooperatiu i significatiu. Per això, la relació entre el centre educatiu i el seu entorn ha de ser present diàriament.

Accions

Per poder dur a terme el projecte s'han considerat necessàries les següents accions:

1. Aconseguir / cercar col·laboradors amb experiència.
2. Presentar el projecte a la comunitat educativa rural.
3. Organitzar la formació als mestres que s'encarregaran de desenvolupar el projecte EME a l'aula.
4. Fer el seguiment de l'evolució del projecte i el recolzament necessari a les escoles.
5. Preveure el seguiment i la difusió/ampliació del projecte per l'any vinent.

Actors

El projecte RuralActiva ha estat impulsat per la Fundació del Món Rural i compta amb la col·laboració de l'Observatori de l'Educació Rural de Catalunya (OBERC) i amb el suport del Fons Social Europeu i la Generalitat de Catalunya a través dels Departaments d'Economia i Finances, el Departament de Treball (Direcció general d'economia cooperativa i creació d'empreses), el Departament d'Educació i el Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural.

Escoles participants

En el curs 2010 / 2011 hi ha 16 escoles que desenvolupen el projecte EME a les seves aules. De les escoles participants, 5 pertanyen a la demarcació de les Terres de l'Ebre, 5 a la demarcació de l'Alt Pirineu i Aran i 6 a la demarcació de la Catalunya Central. En el següent quadre hi ha amb més detall algunes dades de les escoles participants:

Quadre: Les escoles que desenvolupen el projecte EME a Catalunya.

Nom de l'Escola	ZER de l'escola	Comarca	Localitat	Cooperatives	Alumnes	Cicle
CEIP Gira-Sol	Baix Berguedà	Berguedà	Montmajor	1	25	tota l'escola
CEIP Borredà	Berguedà centre	Berguedà	Borredà	1	13	4,5,6
CEIP Serra de Picamill	Berguedà centre	Berguedà	Vilada	1	9	CM i CS
CEIP Portella Blanca	Baridà Batllia	Cerdanya	Lles de Cerdanya	1	16	tota
CEIP Pere Sarret	Baridà Batllia	Cerdanya	Martinet	1	11	2on a 6è
CEIP Ridolaina	Baridà Batllia	Cerdanya	Montellà	1	13	2on a 6è
CEIP Sant Serni	Baridà Batllia	Cerdanya	Prats i Sansor	1	20	p-3 a 6è
CEIP el Puig	Baridà Batllia	Cerdanya	Prullans	1	9	tota
CEIP Alpens	Alt Lluçanès	Osona	Alpens	1	9	CM-CS
CEIP Heurom	Alt Lluçanès	Osona	Perafita	1	20	CI-CM-CS
CEIP Gafarró	Alt Lluçanès	Osona	Santa Eulàlia de Puig-Oriol	1	12	CM- CS
CEIP Rasquera	Font de l'Aiguadí	Ribera d'Ebre	Rasquera	1	51	tota l'escola
Institut escola de Batea		Terra Alta	Batea	1	21	1er i 2on
CEIP Sant Blai	Terra Alta Centre	Terra Alta	Bot	1	33	tota l'escola
Escola Doctor Ferran	Terra Alta Centre	Terra Alta	Corbera	1	21	CS
CEIP Los Castelletes	Terra Alta Nord	Terra Alta	La Fatarella	3	46	CI, CM, CS

Font: Elaboració pròpia.

Pla de treball i calendari

El projecte RuralActiva en la seva vessant educativa va començar al maig de 2010 i estarà en vigència fins el 30 de juny de 2011, final de curs escolar.

Accions Desenvolupades 2010	Febrer	Març	Abril	Maig	Juny	Juliol	Agost	Setembre	Octubre	Novembre	Desembre
Reunió contacte Valnalón.											
Visita Valnalón a Astúries.											
Presentació al Secretariat d'Escola Rural.											
Presentació projecte a Tortosa a escoles rurals.											
Presentació projecte a Berga a escoles rurals.											
Acceptació de les escoles a fer el projecte.											
Inici del projecte a les escoles participants.											
Formació als professors/ers a Gandesa.											
Formació als professors/res a Berga.											
Visita de formació de les escoles participants a Astúries.											
Visites de seguiment a escoles i alumnes.											
Accions per Desenvolupar 2011	Gener	Febrer	Març	Abril	Maig	Juny					
Visites de seguiment a escoles i alumnes.											
Accions de suport i seguiment (NIF, tallers, etc).											
Tutories a professors/res a Gandesa i a Berga.											
Producció a les cooperatives. Suport i seguiment.											
Mercats de les cooperatives. Suport i seguiment.											
Tutories d'avaluació amb professors/res a Gandesa i Berga.											
Tancament de les cooperatives. Seguiment.											

Font: Elaboració pròpia

A partir de la finalització del primer curs pilot, i un cop feta l'avaluació i la valoració del programa, es faran les gestions necessàries per donar-li continuïtat en les 16 escoles que l'han desenvolupat durant aquest curs. En la mesura que sigui possible, es mirarà d'implantar el programa a més escoles rurals catalanes i donar resposta a les demandes que hi hagi en aquest sentit.

*****